

Vi behöver inte ambassader

www.utrikesbloggen.se 16 mars 2009

Av ANDERS MELLBOURN

Vi behöver varken ambassadörer eller ambassader. Så långt har knappast någon gått i den aktuella svenska kritikstormen efter TV-dokumentären ”Diplomaterna”. Men det är budskapet i vårnumret av tidskriften ”Europe’s World” som vänder sig till en i vidaste mening politisk, byråkratisk och just diplomatisk alleuropeisk publik.

Artikelförfattaren Carne Ross, tidigare brittisk diplomat som i dag är verksam som ”diplomatisk konsult” (sic!), jämför traditionella ambassader med nya stora vapensystem som är konstruerade efter senast utkämpade krig – välbyggda men otidsenliga.

Huvudpoängen är att dagens utrikespolitik och internationella relationer inte drivs av och mellan stater utan i ett vidare nätverk av multinationella företag och intresse- eller idéorganisationer (”NGO’s”) som inte begränsas av gammaldags statsgränser. I denna nätverksvärld behövs förvisso internationella tjänstemän med djupa kunskaper och skarpa argument – som kanske kan kallas diplomater – men inte ambassadörer och ambassadsekreterare som företräder en regering på plats hos en annan regering och umgås med varandra.

Redan på 1970-talet ville den norske fredsforskaren Johan Galtung – som gärna påpekar att han var först med det mesta - avskaffa ambassader.

Ross’ bakomliggande resonemang är inte så originellt. Det återspeglar samtidens standarddiskurs om en ny säkerhetspolitisk dagordning där merparten samhällsproblem anses så grundläggande och så gränsöverskridande att de uppgraderas till allvarligaste säkerhetspolitik. Ovanpå detta lägger Ross – och det gjorde inte vänstermannen Galtung - ett närmast ”extremliberalt” perspektiv om en bättre värld utan varken stater eller politisk som just i dessa sista dagar känns ganska udda.

Men även om stater och intressekonflikter dem emellan består, faller inte argumenten mot den traditionella diplomatin.

Just eftersom klassisk säkerhetspolitik minskar i betydelse och ersätts av eller omdefinieras som internationell miljö-, brotts-, kommunikations-, integrations- eller finanspolitik, behöver inte dagens diplomati så ofta utföras av specialutbildade diplomater. Diplomater är förvisso en elit rekryterad och utbildad i tuffaste konkurrens.

De flesta diplomater är både mycket duktiga och trevliga, vilket motsatt intryck SVT:s reportageserie än kan ha givit. Men för den skull klarar de inte allt. För mycket av det som dagens diplomater gör finns redan specialister på plats i myndigheter och organisationer. Med dagens kommunikationer behöver de sällan hjälp av ambassader för att hålla kontakt och förhandla med kolleger i andra länder.

Allra tydligast är detta i den diplomati som i dag bedrivs inom EU. Det europeiska samarbetets kärna av fyra friheter är samtidigt den vanliga inhemska vardagspolitikens arena.

Det svenska jordbruksdepartementet återupprustades i samband med EU-inträdet 1995 efter att åren dessförrinnan ha avlövsats som ett led i den dåvarande avregleringen av det svenska jordbruket. Inom EU har alla europeiska statstjänstemän som specialiserat sig på jordbrukspolitik sedan länge en alldeles egen internationell som de inte behöver hjälp av några utrikesdepartement för att upprätthålla.

Diplomater förhandlar och EU är förvisso ett förhandlingsmaskineri. Men den svenska EU-representationen i Bryssel är knappast någon ambassad utan ett eget ämbetsverk under statsrådsberedningen som sköter det löpande inre samarbetet i EU på en rad specialiserade fackområden.

Häromveckan hade jag förmånen att höra den tjeckiske stockholmsambassadören berätta om att vara ambassadör för EU:s ordförandeland. Utan att röda redovisade han i hur liten grad han var indragen i hanteringen av ordförandeskapet. Tjeckiska regeringstjänstemän har löpande kontakter med kolleger i Stockholm. Men de utnyttjar inte ambassadens tjänster.

När veterandiplomattrojkan Eliasson-Ekéus-Hirdman nyligen på [DN Debatt](#) både ryckt ut till kollegers försvar mot nidsbilderna i SVT och samtidigt angripit nuvarande UD-ledningen (Carl Bildt alltså) för att försumma och nedrusta svensk diplomati, med argumentet att det moderna internationella samarbetet på alltfler områden kräver mycket diplomati, träffar de därför inte helt rätt.

Deras argument för mer diplomati är snarare ett argument för fler och mer olika tjänstemän med skiftande specialiteter och engagemang i lokal och internationell förvaltning.

Rena diplomater behöver vi nog däremot fortfarande för den klassiska men begränsade säkerhetspolitiken och för den konsulära verksamheten när alltfler svenskar reser och turistar ute i världen men ändå vill behålla en livlina till välfärdssamhället därhemma. Då är det naturligtvis fortfarande bekymmersamt att det är brister på det området som SVT siktar in sig på i sin reportageserie.